

Interjú Domokos Györggyel

Dr. Joó István egyetemi tanár – ifj. Joó István újságíró

A Geodézia és Kartográfia folyóiratnál az – úgymond – kialakult gyakorlat keretében nem csupán azon kiemelkedő teljesítményt nyújtó kollégákról emlékezünk meg, akik már eltávoztak körünkből, hanem azon élő kollégák tevékenységét is bemutatjuk, akik – a kérdéses időszakban – a szakterület fejlesztése szempontjából fontos munkakört látnak (láttak) el. A bemutatásra kerülők aktív időszakukban különösen figyelemre méltó munkát végeztek, és emellett olyan (általában köz-zé nem tett) történetek, események tudói is, ame-

lyek bár fontosak, de szélesebb körben kevésbé ismeretek.

Ebből az alkalomból Domokos Györgyöt, a Kartográfiai Vállalat (KV) – mondhatni – veteránját, 18 évig főmérnökét, majd tíz évig igazgatóját; a GKE korábbi elnökét

vesszük sorra. Véleményünk szerint azért is indokolt éppen Domokos Györgyöt választani, mert a „célszemély“ több vonatkozásban is jellegzetes életutat járt be. Egyrészt a Sopronban 1949-ben megindult – de azért a BME szervezetéhez tartozó – földmérőmérnök-képzés keretében a legelső évfolyamban tanult (az azóta már elhunyt feleségével együtt), másrészt 37 éven keresztül (1954–1991) a magyar felmérési (topográfiai) munkálatokban vett részt; később azokat vezette, és fejlesztette (Városmérési Iroda, BGTV, KV).



Reméljük, hogy a mostani beszélgetés eredményeképpen nem csupán Domokos György (az egyetemi évekkel együtt) 45 éves szakmai tevékenysége válik ismertebbé, de ennek során a magyar polgári topográfiai térképezés, a geokartográfia és térkép-sokszorosítás számos (megjegyzésre érdemes) eleme is.

Az 1931-ben született Domokos György életútjának főbb csomópontjai a következők.

A Budapesti Berzsényi Dániel gimnáziumban érettségizett (1949). Bár textil-gépész mérnök szeretett volna lenni, de 1953-ban, a Sopronban létrehozott földmérő szakon végzett, és szerzett diplomát.

A végzés után egy évig tanársegéd volt az akkor ugyancsak Sopronban működő (Hazay professzor által vezetett) Alkalmazott Geodéziai Tanszéken. Aztán 1954. július 1-jétől az akkori Városmérési Iroda VI. Felmérési Osztályára került (ahol topográfiai munkákat, illesztőpont meghatározásokat végzett). Itt érte meg az akkori földmérési szervezet átalakítását (1954. december 1.). Ennek eredményeképpen került az akkor kialakított BGTV állományába. A BGTV keretében 1957-től az egyik felmérési osztályt irányította, 1958-tól pedig a Topográfiai Osztályt; egészen 1960 végéig.

Közben 1959. január 1-jétől az addig a BGTV-hez tartozó fotogrammetria, topográfia, topokartográfia átkerült a KV-hoz, amely addig főként geokartográfiával foglalkozott. Itt (KV) 1959-től folytatódott az ország polgári célú topográfiai felmérése; de már 1:10 000 m.a.-ban.

A KV-n belül 1961. január 1-jétől már a Termelési Osztály vezetője. Erre is tekintettel a Közgazdasági Egyetem Ipari-mérnök-közgazdász szakán másoddiplomát szerzett (1963).

1963. július 1-jétől a KV igazgatói teendőit – az addigi Mészáros György helyett – dr. Hegyi Gyula (a vállalat addigi főmérnöke) vette át; Domokos György pedig megkezdte főmérnöki teendőit, amelyet egészen 1980. december 31-éig látott el.

1981-től – dr. Hegyi Gyula nyugdíjba vonulását követően – Domokos György lett a KV igazgatója, egészen 1991. március 15-éig, amikor (60 éves korára tekintettel) nyugdíjba vonult.

Az immár 11 éve megkezdett nyugdíjas éveit nem csupán pihenéssel töltötte, hiszen az 1991-es vállalati átalakítások során a KV két osztályából kft. alakult. Ezek közül a Kommunálinfó Kft. Felügyelő Bizottságának elnöke volt 1995-ig, a Carto Hansa Kft. Felügyelő Bizottságának pedig – megalakulásától kezdve – jelenlét is tagja.

1992-ben feleségének (Domokosné dr. Holub Mária) korai halála után állást vállalt az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatalban (Árverési Osztály).

1995-től idejét megosztja Magyarország és Ausztrália között. Ezzel összefüggésben magyar, illetőleg ausztrál kettős állampolgár.

Domokos György társadalmi munkát elsősorban a MTESZ GKE-ben végzett. Itt először a Topográfiai Szakosztályban, majd a GKE Intéző Bizottságában (IB). 1990–94 között eredményesen látta el a GKE elnöki teendőit is.

Ezen túlmenően a MTESZ Gazdasági Bizottságában hosszú időn át képviselte a geodézia és térképészet érdekeit.

Hasonlóképpen hosszú idő óta tagja a Geodézia és Kartográfia folyóirat Szerkesztőbizottságának.

A KV egykori igazgatójának több évtizedes eredményes munkáját a következőkkel ismerték el:

- Térképészet Kiváló Dolgozója kitüntetés (három alkalommal),

- Munka Érdemrend ezüst, majd arany fokozata,
- a Magyar Köztársaság Csillagrendje,
- Lázár Deák Emlékérem,
- MTESZ Díj.

Megjegyezzük továbbá, hogy gyermekei közül kettő ugyancsak földmérő végzettségű, akik jelenleg is a szakmában, illetőleg részben ahhoz kapcsolódó területen dolgoznak, amely – úgy véljük – a szakmai közösség oldaláról ugyancsak elismérést érdemel.

*

Kedves Gyurka!

E vázlatosra tervezett – de végül mégiscsak hosszabbra sikeredett – bemutatás után arra kérünk, hogy tapasztalataid tárházából gazdagítsd tovább szakmai ismereteinket; különösen azon időszak és események vonatkozásában, amelyekben magad is részt vettél. Örömlénné, ha a most sorra kerülő számos kérdésből minél többre választ tudnál adni.

Mint a hazai földmérőmérnök-képzés legelső évfolyamának hallgatója miket tartasz megemlítendőnek a mai hallgatók számára?

Attól tartok, hogy erre a kérdésre csak általános válasz adható, és nem specifikusan a földmérőmérnök hallgatókra érvényes tanulságok állapíthatók meg. Amiért mégis válaszadásra érdemes ez a kérdés, az azért van, mert nem biztos, hogy a mai hallgatókban olyan tudatosan alakult az egyetemi évekről való felfogás, mint ahogy a mi első évfolyamunkban létezett. Miért lehetett ez így?

Az egyetemi tanulmányaink megkezdése előtt, szinte kivétel nélkül ismeretlen volt számunkra ez a szakterület. Egyet tudtunk, hogy tanulni szeretnénk, és mivel más szakokon nem sikerült felvételt nyernünk, kapva-kaptunk a váratlan lehetőségen, hogy nem kellett újabb felvételi vizsgát tennünk, sőt még a „származás” sem jelentett hátrányt. Ezért nagyon megbecsültük a tanulási lehetőséget, és kettőzött szorgalommal vágtunk neki az egyetemi éveknél.

A mai hallgatók számára talán „szörnyűség” azt hallani, hogy szombat délelőtt is voltak óráink, sőt az első félévben hetente egyszer este 8–10 között is. Csak a szerda és a szombat délután volt a szabad. Hamar megszerettük a korábban ismeretlen szakterületet, és az első tanulság az kell legyen, hogy szakmaszeretet nélkül sem tanulni, sem később érvényesülni nem lehet.

A másik megszívlelendő tanulság, hogy a földmérőmérnöknek átlagon felüli lelkiismerettel kell rendelkeznie, mert a számok és a térképezett vonalak nem tűrik a felületességet. Végül még egy tanulság, illetve tanács a mai hallgatóknak, hogy már az egyetemi évek alatt igyekezzenek minél több gyakorlati ismeretre szert tenni. Ehhez bizony fel kéne áldozni a szünidő nagy részét, de ez megéri, mert sok esetben az elméletben tanultakat könnyebben lehet elsajátítani, és ez a későbbi munkájuk során is haszonnal fog járni. (A mi időnkben, az 50-es évek szerény anyagi körülményei között, ezek a nyári gyakorlatok a családunk anyagi tehermentesítését is szolgálták.)

Mivel a KV (ma Cartographia Kft.) első évtizedeit magad is végigélted, sőt magad is alakítottad, ezért örülnénk a KV jól tömörített története bemutatásának.

Ezen belül szívesen hallanánk a KV „fényes esztendeiről” is.

Megjegyezzük, hogy a KV története vonatkozásában egy sajátos profilú vállalat fejlődési ciklusairól van szó. Ismeretes ugyanis, hogy a szerényebb volumenű geokartográfiai tevékenység GKI-beli egységéhez kapcsolódott (az átszervezés során) a magyar polgári topográfiai térképezés (előbb annak kifejlődése, majd az 1:10 000 m.a.-ú felmérések, később a kisebb méretarányú topográfiai térképek készítése), továbbá a térképészeti célú hazai fotogrammetria megizmosodása, a már korszerűbbnek mondható térképészeti sokszorosítás is. Később a KV maga is foglalkozott (az addig csak a BGTV és a PGTV profiljához tartozó) nagyméretarányú felmérésekkel és közmű-munkákkal is. Még később megerősödött a geokartográfia és a kiadói tevékenység, amelyet segített az exportjog. Mindez – valamivel később – a felmérési munkák vállalaton belüli mérséklődését eredményezte.

A KV történetéről dr. Hegyi Gyula két alkalommal is írt cikket a folyóiratban, a vállalat tízéves és 25 éves fennállása alkalmából (Geodézia és Kartográfia 1964/5. és 1979/6. szám.). Úgy hiszem most elegendő, ha valóban tömörítve szólok az elmúlt időszakról.

A KV 1954. december 1-jei megalapítása előtt is folyt geokartográfiai tevékenység a Geodéziai és Kartográfiai Intézetben (GKI). A fenti időpontban olyan átszervezés történt, amely a GKI felsőgeodéziai tevékenységét összevonta a Városmérési Iroda alsógeodéziai tevékenységével, létrehozva a Budapesti Geodéziai és Térképészeti Vállalatot (BGTV) és az önálló KV-t.

A KV feladata volt a polgári életben jelentkező térképhiány megszüntetése, főként a tanulóifjúság részére készítendő földrajzi és történelmi térképek előállításával. E téren négy év alatt komoly előrehaladás történt. De a cég vezetői nem mérték fel kellően a geokartográfiaiban rejlő lehetőséget, és úgy gondolták, hogy a vállalat jövőbeni fejlődése csak profilbővítéssel lehetséges. (Nem mellékesen, erre szükség volt mind létszám, mind termelési érték volumen tekintetében ahhoz, hogy a vállalat ún. „A” kategóriás legyen. Azt sem szabad elhallgatni, hogy az átszervezés módot adott a dolgozók közötti szektálásra, nemegyszer politikai szándékkal is.)

Az átszervezés során, 1959. január 1-jétől a BGTV-től a KV-hez csoportosították át a topográfiai térképkészítési és fotogrammetriai feladatokat, valamint az Anker közben már működő kicsiny nyomda egységet. Így a KV létszáma 90-ről 341 főre nőtt. Majd az egész országra kiterjedően megkezdődő 1:10 000 méretarányú topográfiai felmérések igényelte kapacitásbővítés hatására 1967-re a létszám már 615-re emelkedett, és ez egyaránt vonatkozott az illesztőpontmérőkre, a fotogramméterekre, a topográfusokra és a topokartográfusokra. A geokartográfiai tevékenység is jelentősen bővült: egyetemi végzettségű szerkesztőkkel, a vállalat által kiképzett kartolitografusokkal és a nyomdai személyzettel. Komoly beruházások valósultak meg a fotogrammetriai műszerek, a felmérési eszközök és a nyomdai gépek terén. Ez utóbbi téren jelentős lépést jelentett a Térképészeti Székházba költözés (Bosnyák tér), ahol már elegendő hely állt rendelkezésre a fejlesztéshez.

Az idők során a vállalat feladatköre bővült, amit a cég alapítólevelének többszöri módosítása is rögzített. Először valamennyi alsógeodéziai feladat elvégzésére vált a KV jogosulttá, majd 1969. január 1-jétől önálló export-, 1974. január 1-jétől az importjogot sikerült elnyerni. Az alsógeodéziai munkavégzés lehetősége biztosította a földmérési alaptérkép készítésbe, az ipari geodéziai munkákba és a közműhálózatok felmérésébe való bekapcsolódást, számos vidéki felmérési osztály létrehozását. Az export- és importjog révén már közvetlenül alakíthattuk ki a külföldi kartográfiai, majd felmérési és fotogrammetriai cégekkel való kapcsolatunkat, és évről-évre növekedett az export volumene. Számos nemzetközi kiállításon és vásáron való részvételünk során szerzett megrendelések növelték a vállalattal szemben jelentkező igényeket. Talán meg kell még említeni azt a tevékenységet, amivel a KV igyekezett bebizonyítani, hogy a fotogrammetriai módszerek alkalmasak a nagyméretarányú térképek készítésére is. Az itt elért sikerek hozzájárultak ahhoz, hogy 1969. január 1-jétől a műszerpark 50%-át, a személyzettel együtt „a BGTV-hez csoportosították át” azért, hogy az ott folyó felmérések és azok fotogrammetriai munkái egyazon vállalat keretében legyenek.

A vállalat egyenes vonalú fejlődése, legalábbis geodéziai vonatkozásban a 80-as évek közepére megtorpant. A topográfiai munkák volumene csökkent, a munkák államilag megszabott árai messze elmaradtak a költségektől, a vállalati bérszívnál és annak emelési lehetősége (más ága-

zatokéhoz képest) nem volt elfogadható. Ezt több területen csak a vállalati gazdasági munkaközösségekben (VGM) végzett többletmunkából származó jövedelemmel lehetett ellensúlyozni. Megkezdődött a munkaerő vándorlása a jobban fizető munkahelyek felé.

Veszélybe került a fotogrammetriai műszerpark munkaellátottsága, amin csak az segített, hogy (kezdeményezésemre) szorgalmaztuk régi partnerünkkel, a Hansa Luftbild G.m.b.H.-val, egy vegyes vállalat, a Carto Hansa Kft. létrehozását.

Nyugdíjba menetelem után radikálisan megváltozott a KV profilja. Visszaállt az 1959. év előtti helyzet, kiegészítve két geodéziai, illetve fotogrammetriai vállalatban lévő tulajdoni hányaddal. Az elmúlt évtized változásai, úgy tűnik, a kialakult új helyzet jogosságát bizonyítják.

A KV fénykorának az 1970–85 közötti éveket tartom, amikor a gazdasági eredmények, a műszaki fejlesztések a vállalat részére többször is biztosították a Kiváló Vállalat cím elnyerését. A dolgozók jövedelme – beleértve az évvégi nyereség-részesedést is – általános meglegedettséget váltott ki, és nagyon jó közösségi szellem kialakulását eredményezte.

A profiljában kibővült KV olyan helyzetet teremtett az állami földmérés és térképészet két nagyobb vállalata tekintetében (BGTV és KV), hogy a BGTV elsősorban a geodéziai hálózatok és a nagyméretarányú felmérések gazdája lett, a KV pedig ugyanez a geokartográfia, a nyomda, a topográfia és a fotogrammetria vonatkozásában.

Ugyanakkor a 60-as évek gyors technikai fejlődése lehetővé tette a fotogrammetria alkalmazását nem csupán a közép-méretarányú topográfiai felméréseknél, hanem a nagyméretarányú felméréseknél is! De a BGTV (és mögötte a teljes állami földmérés), amelyhez a nagyméretarányú felmérési munkák döntő része tartozott – eszközök híján – azt nem tudta hasznosítani.* Így a nagy értékű és hatékony fotogrammetriai műszerek egy helyre koncentráltasága a fejlődés gátjává vált. Ezen állapot feloldását célzó kísérletre két alkalommal került sor. Először még az ÁFTH időszakban (kb. 1966), majd a főhatóságok átszervezése után, a MEM OFTH keretében.

Ismeretes, hogy az első kísérlet megfeneklett,

a második (1967 után) azonban már megvalósult. Így megnyílt az út a hazai nagyméretarányú technológiák gyors fejlesztésére.

A KV és vezetése hogyan élte meg a fotogrammetriai műszerek egy jelentős részének kényszerű átadását?

És mi a véleménye erről ma a vállalat egykori főmérnökének/igazgatójának?

A fotogrammetriai műszerek kényszerű átadása nem rendítette meg a vállalat fejlődését. Mind a tér-, mind pedig a síkfotogrammetriai egységeknél maradt annyi műszer, amennyi a topográfiai feladatokhoz, valamint a profilunkba tartozónak elismert nagyméretarányú munkákhoz (földmérési alaptérképek, autópálya tervezések alaptérképei, számos export munka) szükséges kapacitást biztosították.

Az csak érzelmi kérdés, hogy nyilván nem esett jól több évi fejlesztési, szervezési munka eredményét részben elveszíteni. De tudomásul kellett venni a magasabb szakmai érdekeket. Bár nem minden vezető gondolkozott erről így, mert amikor javasoltuk, hogy egyidejűleg a BGTV egy felmérési osztályát csoportosítsák át a KV-hoz, hogy új profilunkhoz több szakemberrel rendelkezünk, akkor az érintett cég igazgatója azt mondta, hogy „nem engedi a vállalatát szétcincálni“.

Mivel a magyar polgári topográfiai térképezés meghatározó műhelye a KV volt, az olvasók valószínűleg szívesen vennék a hazai topográfia főbb programjainak (jellemzőinek) egy erősen tömörített bemutatását; beleértve a főbb gondok, problémák válaszát is.

A hazai topográfiai térképkészítési munkák 1952-re nyúlnak vissza, amikor néhány tervezett népgazdasági beruházás területén 1:5 000 méretarányú térképezésre került sor. (Visegrád, Tiszapalkonya, zalai olajvidék stb.). A felmérések numerikus, tachimetriai eljárással folytak, a térképezés a kataszteri térképek lekicsinyített kényomataira történt. A munkaterületeket évről-évre az ÁFTH jelölte ki. 1956-ban változott a szelvénybesztás. Megtörtént az áttérés a Gauss–Krüger vetületre és a balti alapszintre.

1957-ben megszülettek az első 1:10 000 m.a.-ú fototérképek, és az ezeken folyó kísérleti munkák már mérőasztalos eljárással folytak. Elkészültek az első térfotogrammetriai kiértékelések is, de voltak speciális esetek is. Például az ezidőben sorra kerülő „Balatonfelvidék“ nevű munkaterületen rendelkezésre álltak a Honvéd Térképészeti Intézet (HTI) 1930-as évekbeli fotogrammetriai kiértékeléssel készült felmérési anyagai; ezt felhasznál-

* Akkor a három vállalat (BGTV, PGTV, KV) fejlesztési, beruházási ügyei az ÁFTH, később az OFTH kezében maradtak!

nálva és földi úton kiegészítve folyt a felmérés. 1959-től kezdve, több évre előre ismert volt az ÁFTH készíttette felmérési program. Ebből kitűnt, hogy a feladat csak kapacitás-bővítéssel oldható meg. A szakemberbővítést (kiképzést) a vállalatnak saját erejével kellett megoldani.

Leszerelés előtt álló, katonaviselt fiatalokat toboroztunk, és felvételi vizsga után választottuk ki az alkalmasnak tűnőket. Öt hónapos elméleti és részben gyakorlati tanfolyamot tartottunk, majd a terepmunka igény megindulásakor három alcsoportba szervezve kezdődött az éles terepgyakorlat, olyan kiváló szakemberek vezetésével, mint *Berecz Lajos, Czidlina Gusztáv, Vásárhelyi János*.

A későbbi években még két további tanfolyamot szerveztünk. De tartottunk tanfolyamot fotogramméterek és topokartográfusok kiképzésére is.

A topográfiai felmérésekkel járó komoly fizikai igénybevételt természetesen nem mindenki viselte el. Az ebből származó fluktuáció is indokolta az újabb tanfolyamok megtartását. A vállalattól való eltávozás mértékét szerencsére tompítani lehetett az eltávozni szándékozó, de jobb képességű szakembereknek a – kisebb fizikai igénybevételt kívánó – alsógeodéziai munkákba való beállításával.

A topográfusok teljesítménybérben dolgoztak, és ez komoly felelősséget jelentett a csoportvezetők és vizsgálók részére atekintetben, hogy ne engedjenek a minőségi színvonalból. Két évtized alatt komoly tapasztalattal rendelkező szakember gárda alakult ki, és ezért különösen szomorú a topográfiai térképfelújítás jelenlegi igen vontatott üteme. Ha ez nem javul, akkor a végrehajtók szakember hiánnyal fognak szembe nézni.

Az 1:10 000 méretarányú topográfiai térképekről ma büszkén mondhatjuk, hogy ez az a térkép-mű, amely a legrészletesebb domborzatábrázolást adja az egész országról, és amely egységes szempontok szerint készült. Ennek minőségét a felújítással megóvni, a szakmai vezetés elsőrendű feladata kell legyen.

A magyar állami földmérés és térképészet sok évtizedes történetében szerencsére csak ritkán alakult ki olyan helyzet (1957–89), amikor magát a főhatóságot – sőt a főbb vállalatokat – nem szakemberek irányították. Ilyen – a felső irányítás tekintetében – 1957–67 között volt (*Antos Zoltán*), továbbá 1967–89 között (*Halász Péter, Matuz József és Hoffer István*). Ugyanez a KV esetében 1954–61-ig (*Mészáros György*), a BGTV esetében pedig *Siklós Ferenc és Tóth Lajos* 1982-ig, de közben *Homoródi Lajos* is szerepelt (1954–1955).

Szerencsére a PGTV esetében erre nem került sor, amelyet egyrészt a vállalat kisebb volumene (másképpen a távoli székhely), továbbá a helyi fajsúlyosabb szakemberek célirányos politikája is segített.

A KV akkori igazgatója esetében (*Mészáros György*) hogyan fungált, és ugyanakkor mégis fejlődött a cég? Mivel lehet ezt magyarázni?

Más oldalról 1963-tól (*dr. Hegyi Gyula* igazgatósága alatt) a KV-nál jelentős (a megelőzőt meghaladó) fejlődés ment végbe. Miképp lehet párhuzamot vonni az 1963 közepéig regnáló, illetőleg az azt követő KV vezetés között?

Megjegyezzük, hogy *dr. Hegyi Gyula* esetében lapunk amúgy is tartozik egy érdemibb értékeléssel (ugyanis ehhez hasonló interjú vele nem készült). Ugyanakkor a róla írt nekrológ szerzője sem vállalkozott részletesebb összehasonlításra. Örülnénk, ha ezt az adósságot ebből az alkalomból csökkenteni tudnánk.

A rendszerváltozást megelőzően (a főhatóságot 1957-től 1989-ig) nem szakemberek irányították. Ilyen körülmények között az első számú vezető utáni lépcsőben lévő vezetőkre hárult az a felelősség, hogy a szakma érdekeit kellő mértékben tudatosítsák felettesükben. Úgy értékelem, hogy ez megvalósult, legfeljebb az lehet a kérdés, hogy az első számú vezető milyen eréllyel volt képes képviselni a szakma érdekeit. Mint vállalat-vezető ezt csak közvetve érzékeltem, de úgy vélem, hogy 1967 után, az ÁFTH-nak a minisztériumba (MÉM, FM, FVM) történő beolvasztása egyre kevésbé sikerült. A szakma állami feladatainak ellátásához szükséges anyagi feltételek nem kellően biztosítottak, és ma is hiányolok egy olyan szervezeti felépítést, amely kimondottan az állami alapfeladatok végrehajtását szolgálná. Ez utóbbi sokak által vitatott vélemény. (*A mai minisztériumi szakmai irányításra lényegesen komplexebb feladat hárul, mint az ÁFTH idejében; a szakfőosztály jelenlegi létszáma és mozgásteretere viszont az akkorinak csupán töredéke. – A szerk.*) De érdemes lenne komoly összehasonlítást tenni e tekintetben számos nyugat-európai országban működő szervezettel.

Ami a BGTV vagy KV vezetését illeti, amikor az első számú vezető nem szakember volt, akkor is olyan főmérnökök és alsóbb szintű szakmai vezetők dolgoztak ott, akik biztosították az eredményes működést, és ehhez a nem szakmai igazgatók partnerek voltak. Ami *dr. Hegyi Gyulát*, a KV igazgatóját illeti, ő korábban mint főmérnök is, a katonai térképészetől magával hozott szervezési

elveket valósította meg, és a fegyelmezett munkát kérte számon. Ugyanakkor beosztott vezetőinek nagyfokú szabadságot adott a kezdeményezésekre, amelyek az alapvetően általa meghatározott célok elérését szolgálták.

Személyesen és rendszeresen járta a munkahelyeket Budapesten és a terepen egyaránt. Az így gyűjtött tapasztalatokat felhasználva még hatékonyabban tudta ösztönözni beosztott vezetői munkáját. Az évente megtartott összevont vállalati termelési tanácskozásokon elhangzott beszámolóit élményszámba mentek. Részletes és világos elemzéseit mindenki számára érthetően mutatták be a vállalat helyzetét és ebből származóan a jövő feladatait. Valamennyi dolgozóval közvetlen kapcsolatot épített ki, a felmerülő személyi ellentéteket mindig valamennyi érdekelttel együttesen igyekezett feloldani, és így vált mindannyiunk „Gyula bácsijává“! (Nem egy külföldi partner cég igazgatója is így szólította.)

A rendszerváltásig működő szocialista rendszer szakmánkra gyakorolt hatásait több csoportba lehet sorolni:

- új struktúra jött létre az állami földmérés és térképészet területén (az ÁFTH-ből MÉM OFTH, majd FTH), továbbá az önálló földmérési főhatóság megszűnése, felszámolása stb.;

- jelentős pénzügyi források áramlottak a szocialista időszakban a geodézia és a felmérés területére (geodéziai hálózatok létrehozása, jelentős felmérések megvalósítása, új geodéziai alapok létrehozása stb.);

- ugyanakkor az elkészült termékek gazdasági-műszaki hasznosítását sokszor egészen a banalitásig korlátozták a „Szigorúan Titkos“, a „Titkos“, illetőleg a „Szolgálati Használatra“ titokvédelmi minősítések;

- az indokoltnál kisebb mértékben kapott a szakterület hazai elismerést, továbbá (éppen az adatok bizalmas jellege miatt) a magyar eredmények alig jelenhettek meg a szakterület nemzetközi fórumain, és így az visszahatott a magyar geodézia nemzetközi elismerésére is.

Mi ezekről a véleményed?

Ugyanennél a témánál maradván a KV-nál sajátos kettősség alakult ki, hiszen az ún. műszaki területeken (fotogrammetria, topográfia, felmérések) az elkészült termékek döntő része „TÜK“, de legalább „Szolg.h.“ minősítésűek lettek. Ugyanakkor a kisméretarányú térképészetben (geokartográfia) továbbra is születettek „Nyílt“ minősítésű (legfeljebb „Szolg.h.“) termékek. Ez természetesen azt jelentette, hogy

minden fórumon kereste az értékesebb termékek lehetőleg alacsonyabb szintű korlátozása alkalmazásának lehetőségét.

Mit jelentett mindez a KV esetében? Volt-e mód (és miképpen) a „Nyílt“ minősítésű termékek arányának bővítésére? És milyen ára volt (műszaki értelemben) a „Nyílt“ minősítésnek?

Az állami földmérés és térképészet által előállított termékek „nyílt“ minősítésének hiánya inkább csak a nyilvánosságot zárta ki atekintetben, hogy megismerje, és értékelje a szakterület munkáját. Mindazon szervezetek, amelyek főként tervezési célra igényelték a térképek valamelyikét, ha nem is jó szívvel, de tudomásul vették a minősítés tényét, és ez nem riasztotta vissza őket használatuktól. A probléma az anyagok kezelésénél, tárolásánál volt, mert nagyon ügyelni kellett a szigorú szabályok betartására. Lehet, hogy nem lett volna szabad, de például mi a vállalatot meglátogató külföldi szakembereknek megmutattuk a topográfiai térképeket, a fotogrammetriai termékeket, mert ezek nélkül nem alakulhatott volna ki teljes kép a vállalat tevékenységéről. Igaz, hogy ezzel szemben Frankfurt am Main-ban, az IfAG meglátogatásánál, a 80-as években mi nem nézhettük meg a NATO számára készített térképet.

A 80-as évek közepén előadást tartottam Bécsben, az osztrák egyesületben a magyar topográfiai térképrendszeréről, a készítés módjáról. Ott – külön engedéllyel – minden méretarányú, „titkos“ minősítésű polgári térképet bemutathattam. Természetesen 10–20 évvel korábban erre nem lett volna lehetőség. A „nyílt“ minősítésű autó-, város- és turista-térképeket a geokartográfiai szakterület állította elő. A minősítés kérdése e két utóbinál jelentkezett, ahol „titokvédelmi szempontból“ torzításokat kellett alkalmazni. E térképek terveit az OFTH katonai főosztálya (a HM-mel egyeztetve) hagyta jóvá.

Mi igyekeztünk olyan minimális torzítást alkalmazni, ami csekély mértékben befolyásolta a helyes tájékozódást. A titkosság terén a magyarországi helyzet összehasonlíthatatlanul jobb volt, mint például a Szovjetunióban. Erre jó példa az, hogy amikor a moszkvai nemzetközi könyvvásáron kiállítottuk az általunk készített Moszkva város-térképet, és annak egy kivágatát szórólapként osztogattuk, sorok álltak a standunk előtt, mert ilyen térképet akkor ott nem ismertek. (A megbízhatósági szint megőrzésének módszere ma is maradjon a mi titkunk.)

Egy másik jellemző példa lehet az, hogy amikor a 60-as években meglátogatta a KV-t a szovjet

térképészet irányítója (*Kutuzov, I. A.*), látta, hogy autó-térképet készítünk Romániáról. Felelősségrevonónan kérdezte, hogy megkaptuk-e ehhez a román illetékes szervek engedélyét. (Ennek szükségtelenségét *dr. Radó Sándor* világította meg.)

Végül nyugdíjasként, de a szakmától azért nem eltávolodva (ugyanakkor az ausztráliai fél-éves tartózkodás-sorok benyomásait is felhasználva) hogyan látod a magyar térképészet közeljövőjét? Továbbá tudhatunk-e többet arról, hogy miképpen hasznosítod kinti tartózkodásaidat? Vannak annak szakmai vonatkozásai is?

A várható jövőképet a jelenből kiindulva próbálhatjuk meg felvázolni. Szerintem, az az állami földmérés és térképészet, amelyet a múlt szakmai irodalmából és az általam megélt múltból ismerlek, ma nincs meg. A földügy terén vannak állami költségvetésből készíthető feladatok, amelyek megszerzéséért egymással éles konkurencia harcot vívó, különböző erősségű cégek versenyeznek. Minél soványabb a költségvetési lehetőség, annál élesebb a harc.

Nem tudom, hogy kinek lenne a feladata – talán a FÖMI-nek (az FVM FTF-fel együttműködve) – meghatározni a földügy hosszú távú feladatait és biztosítani a végrehajtás anyagi feltételeit. (*A költségvetési források megszerzése tekintetében a FÖMI-nek nincs kompetenciája. A központi költségvetés bázis szemléletű tervezési mechanizmusán nagyon nehéz áttörni. Ehhez legtöbbször az FVM szándéka is kevésnek bizonyul. – A szerk.*) A földmérési törvényre támaszkodva a kormányzatnak kellene megadnia a tervre vonatkozó egyetértését és biztosítani az anyagi feltételeket. Ahogy én látom, a közelmúltig csak nagyon rövid távú túlélési tevékenység folyt a szakterületen.

További kérdés, hogy a fentiek rendelkezésre állása esetén, a mára kialakult szervezetek alkalmasak-e a célok időbeni végrehajtására, vagy egy erős központi végrehajtó szervezetre lenne szükség. Anélkül, hogy bárkit is megsértenék, engem az aggaszt, hogy nem látom azt a tekintélyes személyiséget, aki a fenti kérdések eldöntésében a vezéregyéniség lehetne. Tehát a szakma jövőjét illetően (már ami az alapfeladatokat illeti) nem vagyok optimista.

A térképészet–geokartográfia területén is számos vállalkozás küzd a piacon maradásért. A Cartographia Kft. tőkeerőssége biztosítani tudja a piaci vezető szerepet. Amennyiben a vezetés kezdeményező képessége megmarad, akkor változatlanul e szakterület vezérhajója lehet. Amint értesültem, a Cartographia Kft. felügyelete az FVM-től

az ÁPV Rt.-hez került, ami a 100%-ig állami tulajdonban lévő cég privatizációjára való törekvést sejtet. Ez tiszteletre méltó elhatározás, de nem látni a horizonton azt a tőkeerőt, amelyiknek szándéka lenne akár csak a hányad megvételére. Természetesen az is lehet, hogy az ÁPV Rt. csak a vállalat nyereségére pályázik.

Ami az évenkénti, általában hathónapos ausztráliai tartózkodásom alatti tevékenységemet illeti, erre könnyű válaszolni. Amíg az egészségem engedi, szeretném nyugodt körülmények között, békében és megértésben leélni a sors által nekem engedélyezett éveket. Ebbe természetesen beletartozik a kontinensnyi országgal való ismerkedés, ami érinti a természeti környezetet, az ott élő népeket, kultúrájukat, történetüket. Ez kirándulást, sok újságolvasást, nyelvismeret-bővítést jelent.

Szakmánkat illetően, egy alkalommal elmentem a University of South Australia nyílt napjára, ahol meghallgattam, miként mutatják be az ottani geoinformatikai szakot az ez iránt érdeklődőknek, valamint azt, hogy mint diplomások milyen feladatokra számíthatnak. Meglátogattam továbbá a dél-ausztráliai földmérési hivatalt, ahol alappont meghatározásokkal, bel- és külterületek felméréssel foglalkoznak.

Ausztráliáról és élményeimről videó bemutatással egybekötött előadást tartottam az MFTTT Tóth Ágoston szenior klubjában. Itt a földméréssel és térképkészítéssel kapcsolatos anyagokat is bemutatam. Sajnos a klubtagok egy részén kívül más érdeklődő nem jelent meg. A későbbiekben hasonló beszámolót tartottam Új-Zélandról, és készülök egy újabb Ausztráliáról szóló beszámolóra is, ami az elsőhöz képest számos újdonságot fog tartalmazni.

Végül köszönöm ezt a lehetőséget, hogy szólhattam a talán többeket is érdeklő témákról.

A magunk részéről is megköszönjük, hogy sikerült „szóra bírni“ a KV nyugállományú igazgatóját, és ennek keretében további részleteket ismerhettünk meg a KV életéről, a topográfiai programokról és sok egyébéről.

Kívánunk Domokos Györgynek még sok egészséges évet, a távoli tájak még jobb megismerését és – az oda- és visszautazások során – szerencsés földtérést.